

NEKAŽNJENO NASILJE NAD SLABIJIM SPOLOM REDOVNA POJAVA

SVAKA TREĆA ŽENA žrtva seksualnog uznemiravanja

U Hrvatskoj je 38 posto
žena doživjelo takvo

Ljerka BRATONJA MARTINOVIC

Sram, strah od poslovne i društvene stigme i sumnja da će počinitelj ikad odgovorati, glavni su razlozi iznimno rijetkih prijava seksualnog uznemiravanja ili zlostavljanja na radnom mjestu. Žrtve su u pravilu žene, a njihovi radni kolege ili sefovi služe se raznim metodama, od seksualnih aluzija do fizičkih dodira i direktnih ponuda da bi postigli cilj – omalovažiti i poniziti žrtvu. Istraživanje provedeno u Hrvatskoj govore da je 38 posto žena doživjelo takvo iskušto.

Rijetko koja žrtva odluči se prijaviti na slijede: Udruga Mobbing, gdje pomoći traže zlostavljanju na radnom mjestu iz čitave Hrvatske, lani je evidentirala samo tri kazene prijave i jednu sudsku tužbu zbog spolnog uznemiravanja na poslu. Istodobno, za ponos joj se zbog različitih oblika mobbinga, pa tako spolnog uznemiravanja na poslu, obnovilo više od 1.200 ljudi. Od 610 slušajevima mobbinga koje su u udruzi odjednili ozbiljnim i utemeljnim, najviše je bilo prijava radnika u privatnom sektoru, dok se u prosjeku svaki deseti slučaj dogodio u državnoj ili javnoj službi, nevladinih organizacijama ili sindikatima. U Uredu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova podatke za 2016. još nemaju, no godinu ranije od ukupno 118 pritužbi iz područja rada i zapošljavanja, svaka druga odnosi se na spolno uznemiravanje na radnom mjestu. Sve su prijave podnijele žene. Prema ocjeni pravobraniteljice Višnje Ljubičić, to je upozorenje da ulazimo u zonu gdje treba provesti ozbiljne analize uzroka počevanja nasilja među bliskim osobama.

Rješenja uglavnom na stetu žrtve

Spolno uznemiravanje i zlostavljanje usmjereno je omalovanju osobnog i ljudskog dostopanstva žrtve. Nažalost, poslodavci koji prime takvu prijavu uglavnom je rješavaju na štetu zlostavljalne radnice. Kako je u pravilu zlostavljač nijima nadredena osoba, koja tako manifestira svoju moć, a nerijetko i učenjuje žrtvu, žene češće napusti posao nego što prijava seksualni mobbing.

Prema slušajevima koji se navode u Izvješću o radu Ureda pravobraniteljice u 2015., spolno uznemiravanje na poslu trpe cistačice, kuharice, medicinske sestre, ali i djevojčice državnih agencija i gradskih službi. Među primjerima koji se u izvješću navode, jedan je vanjski suradnik javne tvrtke nakon radnog vremena u prostorijama poslodavca cistačicu dodirivao po stražnjici, a spominje se i slučaj vozača sanitetskog vozila doma zdravlja, koji je na svoju količicu, medicinsku sestru, nastao „uz primjenu fizičke sile manjeg intencija“ i iznemiravao je na spolni odnos. Uredu je stigla i anonimna pritužba protiv vozača sanitetskog vozila iz drugog doma zdravlja, koji je dulje vrijeme spolno zlos-

tavljao tri medicinske sestre, hvatajući ih za grudi i stražnjicu i pokazujući im spolovilo. Ovu je dvojicu, osim njihovim poslodavcima, pravobraniteljica prijavila i nadležnim državnim odvjetništvima zbog mogućeg kaznenog djela.

Primerima ima još: kuharica i pomoćna kuharica u jednoj školi požalile su se na kolegi koji ih ponizava i ismijava na spolnoj osnovi, a ponakad i neprimjerenim dodiru. Djelatnica jedne gradске tvrtke navela je da kolega prema njoj odnosi neprimjereni, nasilnički, a ponakad i s uvredljivim seksualnim aluzijama. U ovim slučajevima, poslodavac je uvažio upozorenje pravobraniteljice da treba provesti postupak zaštite dosojanstva, ali ishod tog postupka nije poznat.

Lječnik ucjenjivao sestre i lječnice

Oredu je prijavljen i lječnik, ujedno i vlasnik privatne poliklinike, zbog ucjenjivanja i zastrastišta medicinskih sestra i lječnica, a navodno je ciljano zapošljavajući sestru i lječnicu da bi ih mogao spolno uznemiravati. Anerzana prijava stigla je i na radnoj pravomocnosti, no primjerljivo je da se radnica uznemiruje jedna državna agencija, koji, prema prijavi uznemirivana kolegica, ne primjerljivo omalovaži.

Pred pravobraniteljicom se našao i profesor jednog veleučilišta, kojeg je prijavio otac jedne studentice tvrdče da inkriminiran profesor spolno uznemirava sve studentice. Veleučilište je negiralo optužbu, a nadležno ju je državno odvjetništvo odbacio jer nije našlo elemenata za kazneni progon.

Jedan je slučaj ipak riješen u korist žrtve spolnog uznemiravanja. Radi se o dječnjaci jednog ministarstva, koja se požalila da joj prijeti ukidanje radnog mjestu na koje je premještena, jer je pravobraniteljice ranjice prijavila spolno uznemiravanje. Na tom se radnom mjestu nalazi kako ne bi bila u kontaktu s počiniteljem. Pravobraniteljica je utvrdila da bi spomenuta radnica premještajem trpjela štetne posljedice, a prema njenoj preporuci ministarstvo je odustalo od premještanja.

U udruzi Mobbing upozoravaju na sporost institucija. Od tri kazene prijave koje su lani sastavili žrtvama spolnog uznemiravanja na poslu, ni u jednom slučaju općinska državna odvjetništva do danas nisu reagirala.

– Ako se žrtva i odluči reagirati, pravilo je da nitko od radnih kolega ne zeli svjedočiti njoj u korist. Ako kojim slučajem dokumentira uznemiravanje snimkom koju snimi mobitelom, na sudu joj to neće priznati, ili će joj pripisati kazneno djelo nedovoljenog snimanja, obzirom da nije upozorila nasilnika da će ga snimiti – ilustrira Jadranka Apostolović, predsjednica Udruge. Lani su, kćeri, imali tri slučaja da sud nije priznao audio i video snimke kao dokaz, a s druge strane dogada se da sudac kao olačkom okolnost uzme izjavu počinitelja „da je on takvog karaktera“.

Izbrale smrt

– Spolno uznemiravanje samo je jedan od oblika mobbinga na radnom mjestu zbog čijeg neprocesuiranja radnici ostaju bez zdravlja, pa i života. Neke je naše klijente depresija odvela u smrt, a neke u invalidnost – navodi Apostolović. Najveća je odšteta zbog zlostavljanja na poslu u Hrvatskoj dodijeljena ženi koja je zbog toga u dobi od 40 godina završila u invalidskoj mirovini, dok je u drugom dokazanim slučaju spolnog omalovažavanja sud poslodavcu dosudio kaznu od samo 10.000 kuna.

Zašto odustaju

– sudска parnica traje obeshrabrujuće dugo – postupak se ne počreće po službenoj dužnosti – državna odvjetništva ne nalaze dovoljno dokaza – nelagoda žrtve da u vidi navrata svjedoči o spolnom uznemiravanju – strah žrtve da će ugroziti radno mjesto – radna okolina često proizvodi žrtvu kao (su)odgovornu – žrtva najčešće jede u bolovanje jer nije u stanju nositi se s pritisom

Pravilnik nitko nema

Zanimljivo je spomenuti da prema članku 26. Zakona o radu poslodavci u Hrvatskoj imaju obavezu donošenja Pravilnika o postupku i mjerama zaštite dosjopravila i zaštite od diskriminacije. Prema podacima Udruge Mobbing, 97 posto pravnih subjekata nema takve pravilnike, niti postoje podaci da je inspektor rada zbog toga intervenirao.

